

AYVAZ DEDE ŞENLİKLERİ VE BALKAN GEZİSİ İZLENİMLERİ**Bosna Notları 1**

Adını tarih kitaplarından önce insanların sırf Müslüman ve hatta Türk oldukları için öldürdükleri bir savaş ile duyduğum bu şehre ilgim bu vesile ile yeşermeye başladı. Ve sonra Aliya; savaş dönemindeki komutan ve lider İzzetbegoviç. Eserleri, fikirleri, insanlığı, bilgeliği ve liderliği ile gönüllerde hakkı ile Bilge Kral olarak yer eden Aliya İzzetbegoviç. Kitaplarının içine daldığımda çağın Müslüman toplumlarına, sorunlarına felsefi çözümler getirerek bilgeliğinin derinliklerine sizi çeken ilmi ile amil, yönetimi ile lider Aliya.

Zaman beni "Bosna Hersek'in doğusunda Aliya İzzetbegoviç'in Rolü ve devlet yönetiminde bilgeliğin etkisi" tezi başlığına kadar itti. Bu teze başlayamamış ve bitirememiş, İstanbul kadar, Medine kadar, Kudüs kadar kendimizden gördüğümüz Bosna'yı görememenin ıstırapı göğsümde yumruk yumruk her geçen gün büyüdü büyüdü...

An geldi, Bosna Ufukta belirdi. Yurtdışı demek gelmiyordu içimden. İnsanların çarşıda pazarda Türk gibi yaşadıkları tahayyülüm, yabancı değil yakîn kılıyordu her şeye herkese. Uçağımız havaalanına inerken, bir caminin minaresinin bizi karşılaması umutlarımı, yüreğimi heyecanlandırdı görmek istediğimin bu olmasına rağmen. Şehrin çarşılarına nüfuz etmeye başladığımda, Osmanlı ve İslam eserlerinin mahzunluğunun yanında küçük bir Batı kentinde geziyormuşum zehabı kapladı içimi. Türkçe sözcükler duymuyordum çevremden... Alışverişlerimizde esnafla Türkçe iletişim kurmak istiyordum ama karşımda bir sessizlik büyüyordu. Türkçe ile İngilizce iletişim kurma arasında sıkıştı zihnim. İngilizce konuşma teşebbüsü içimi acıtıyordu ve konuşmayacaktım. Türkçe konuşamıyorsak, konuşmamalıydık. Sessizlik daha büyük bir anlam ifade etmeliydi. Ve sözü rehberimize bıraktım. Yerel dil; boşnakça, ehvendi son tahlilde.

Umudum, şehrin en merkezi en turistik yerlerinde kaybolmuş benliğin, kırsalda, taşrada varlığından haberdar olmaktı...

Bosna Notları 2

Bosna'ya vardığımda ilk durağımız konaklayacağımız yer olan Uluslararası Saraybosna Üniversitesi'nin pansiyonu idi. Savaşın izlerini görmek hala mümkündü birçok yerde. Bu acı, bu insanlık dışı vahşet unutulmaması için izler yaralar kapatılmıyordu.

Tünel Spasa- Savaşların doğal bir stratejisi olarak uluslararası havaalanı ile şehre her türlü lojistik sağlayacak 800 metre uzunluğunda, 1 m genişliğinde 1.65 yüksekliğinde Tünel Spasa - Umut Tüneli,

milyonlarca insan, gıda ve silah için Can olmuştu Bosnalılara. Ama benim esas ilgimi çeken tünelden çok, evinin bahçesinden tünelin kazılmasına izin veren ve kazı süresince askerlere su taşıyan eli öpülesi annemiz. Erdem Beyazıt'ın "Kadınlar bilirim ülkeme ait, yürekleri Akdeniz gibi geniş solukları Afrika gibi sıcak, yaslandı mı çınar gibidir onlar, sardın mı umut gibi" dizelerindeki ananın tam karşılığı. Artık iyice yaşlandığından ve gelenlerin fotoğraf çekirme sevdasından evini buradan taşımış. Allah'tan hayırlı uzun ömürler dileyerek ve bu kahramanlığını sonrakilere anlatabilme vaadi ile buradan ayrılıyor.

Başçarşı - Sebil, Gazi Hüsrev Paşa Camii, daha birçok camii, çeşmesi ile bir İstanbul, bir Bursa bir Edirne'de geziyormuş gibi adımlıyorsunuz kaldırım taşlarını. O kadar bizden o kadar bize ait.

Boşnak böreği, Cevapı köftesi ve kahvelerinin damağımızda kalan tadı ile ilk günü tamamlıyoruz...

Bosna Notları 3

Bugün istikametimiz Mostar... Bosna Mostar yolu bir doğa harikası. Bu yol, Sakarya'dan Bolu'ya Çorum'dan Amasya'ya gider gibi, her köyünde bir camisi olan Anadolu köyleri gibi. Nevatri Nehri eşliğinde devam ediyor yolculuğumuz. Bu upuzun nehrin hangi bir tarafında durup manzarayı temaşa edelim. Doyum olmuyor... Meşhur Mostar kuzusunun tadına bakarken nehrin sularına derinden dalabiliyoruz.

Taş evleri ve kale manzarası ile Poçitelli Türk Köyü'nü ziyaret ederek yolumuzu 15. Yüzyılda Horasan Bölgesinden 700 alperen ile buralara kadar gelen ekmek fırını ile geçimini sağlayan Sarı Saltuk (Muhammed Buhari)'un inzivaya çekildiği, su ve kuş seslerinin hakim olduğu Blogay Alperenler Tekkesi'ne çeviriyoruz. Sarı Saltuk'un bu makamını ziyaret ile mahallemdeki Sarı Saltuk Camii anlam kazanıyor zihnimde.

Mostar Köprüsü, hangi vicdansız topa tutup yıkmaya kıydı seni ve o anı görüntüleyebilen deklanşör, bu acı ile bizi her an başbaşa bırakmaya vicdanın nasıl dayandı. Tekrar ve tekrar izliyor, yaşıyoruz. Yerine yapılan köprü azaltsa da acımızı doldurmuyor Mimar Sinan'ın talebesi Mimar Hayrettin'in Mostar Köprüsü'nü. Mostar taştan yapıları, dar sokakları ve kaldırımları ile şirin ve güzel bir şehir. Girintili çıkıntılı ara sokaklardan geçerken dinginlik huzur veriyor insana. Akşam ezanı okunduğunda cemaatle namaz kılmak istiyoruz. Girdiğimiz camide yaşları 25-30 aralığında üç saflık bir genç kitle ile cemaate duruyoruz. Bu tarifi imkansız bir duygu idi. Bu belki buralara geç kalmışlığımızın bir vicdanı idi. Bu umutları büyütmenin bir duygusu idi. Bu yüz yıldır savaşımlara, zalim yönetimlere, iç savaşımlara, sahipsizliğe rağmen Allah'ın isminin anıldığı minare ve mihrapları boş bırakmayan Müslüman varlığına şehadet parmağını havaya kaldırıp "Allah'u Ekber" demenin vaktiydi...

Sınır Kapısı Notları 1

Bugün Bosna'da son günüm... İki günlük beraberlik yetmiyor. Bir evim de burada olsun istiyor insan. Tekrar gelebilmek umuduyla ayrılıyorum. Otobüste gruptaki herkesteki sessizlik sanırım benzer duygular yaşandığı hissi veriyor. Evet, Bosna'dan ayrılıyoruz ama nereye gidiyoruz. Bizi nasıl bir kentin bekleyeceğini bilmediğimiz bir yere; Hırvatistan'a bağlı Adriyatik'in kıyısında bir kent, Dubrovnik. Sınır kapıları ile ilgili bir taktik uyguluyoruz, Bosna kapısından çıkmayıp Hırvatistan kapısından çıkarak Bosna kapısından Dubrovnik'e ulaşmak gibi benim de anlayamadığım bir yöntem. Bu bize birkaç saat kazandırıyor böylece. Dubrovnik, eşsiz güzellikte bir liman kenti. Bir kalenin içinde yaşam süren hayat... birkaç kilise ve katedral ile küçük bir Vatikan'ı andırıyor. Muhtemelen bu özelliği akın akın turistlerin buraya gelmesini sağlıyor. Küçük, şirin ve güzel kent yaşam için pahalı bir şehre dönüştürüyor böylece. Bosna ve Mostar sonrası birden minaresiz camisiz bir kentin içine düşünce afallatıyor gruptakileri bu Batı kenti.

İstikamet yine bir sahil kenti ve yine kale içinde bir yaşam kenti Karadağ'a bağlı Kotor'a. Buraya gelirken Adriyatik'in Ege'ye benzeyen girintili çıkıntılı coğrafyası gibi uzun bir Körfez'in içine girip çıkıyoruz. Burada Neuma, ortasındaki iki adanın üzerinde yapılmış kız kulesine benzeyen kiliseleri görmeye değer bir manzara. Kotor ve Budva'nın eski kentleri Dubrovnik gibi kale içinde. Venediklilerin yaptığı beyliklerin yaşam sürdüğü kaleler. Kotor ve Budva Mardin gibi daha fazla yapılaşmanın, küçük dar sokakların olduğu yerler.

Gezme iştiaakım, şehrin anlamını kavrayabilmek, ruhunu hissedebilmek ve dar sokaklarında kendimi şehre bırakıp yalnız kaybolmak...

Sınır Kapısı Notları 2

Sabah Mostar'da uyandığımızda, yaklaşık kırk iki saat yatak göremeyeceğimizi biliyorduk. Günün akşamında Budva'dan çıkıp Arnavutluk sınırını geçerek İşkodra'ya namaz ve yemek molası için ulaşmak istiyorduk. İşkodra İmam Hatip Lisesi, buraya göre medrese dini tahsil veren okullardan birisi. Medrese ile ilgili bilgi alıp saat 1 gibi gecenin karanlığında yola revan oluyoruz. Tiran üzerinden Ohri'ye ulaştığımızda sabah saat 8'i buluyor. Uyandığımız noktalar pasaport kontrol için sınır kapıları oluyor sadece. Ohri'de güzel bir kahvaltı yaparak rehberimiz ve orada tanıştığımız İmam Ömer eşliğinde şehrin içine dalıyoruz. Halveti Dergahı, Gölü, Kalesi, Odun pazarı evlerine benzeyen evleri, bahçeli bol çiçekli meyve ağaçlı şirin güzel evleri ile Ohri; yaşamak için sizi çağırıyor. Bu güzellikler ve sakinlik huzur veriyor. Bol bol çeşmelerinden akan sularından içiyorum. Ayasofya kilisesi, gölü, camileri ve temiz havası ile bende bir İznik etkisi bırakıyor. Dileğim iki kentin bu benzerliklerini fark

edip kardeş şehir olmaları. Ohri'ye ulaşmanın verdiği başka bir mutluluk ise, bir gün sonra ezan sesi duyabilmiş olmak. Az da olsa bir gün de olsa ezana hasret bırakma Allah'ım.

Ohri'den ayrılarak Atatürk'ün okuduğu askeri liseyi ziyaret edip Manastır üzerinden Selanik'e ulaşıyoruz. Selanik'e ulaştığımız akşam saatlerinde neredeyse tüm Selaniklilerin sahile kordona ve kafelere indiğini düşünüyorsunuz. Bir an önce otelimize gidip rahatlamak istiyoruz. Sabah, Makedonya-Balkan Türkleri Kültür Eğitim Derneği'nden Fikret İsmailoğlu rehberliğinde şehir turuna başlıyoruz. 2005 yılında kurulmuş dernek buradaki Türklerin sosyal ve kültürel hakları için mücadele ediyor. Ezan'ın okunmasını sağlamışlar. Ama Selanik'te tüm camiler müzeye çevrilmiş. 1,5 milyon nüfusun olduğu kentte 8 bin Müslüman var ama cenazelerini Batı Trakya'ya götürmek zorundalar. Atatürk'ün evi, kiliseler, camiler, beyaz kule, Aristoteles Meydanı ile Selanik tahminimden büyük bir şehir. Şehrin sokaklarını gezerken öğretmen olan hocalarımız bir okul ziyaret edelim diyorlar. Ve gördüğümüz bir okula giriyoruz. Okul harcamaları ile ilgili bütçenin belediye tarafından pay edilmesi dışında hemen hemen sistem benziyor. Bizi gezdiren Müdürün annesi Küçükçekçeme babası Çatalca tarafından gelmiş. Okuldan ayrılırken kapıda beni tutan tarih öğretmenin dedesi sarayda has odabaşı imiş. Pargalı İbrahim ile akrabalıklarından bahsetti. Bu tablo, hangi bir Yunan'ı tutup geçmişini araştırdığımızda bir bağ çıkacağını gösterdi bize. Ama maalesef Türk-Yunan düşmanlığı faslını henüz aşabilmiş değiliz. Camiler için gösterdikleri tavırlar, Batı Trakya'da yaptıkları bütün bunları perçinliyor.

Selanik durağımızdan Kavala'ya doğru hareket ediyoruz. Kavalalı Mehmet Ali Paşa'dan çok Kavala Kurabiyesi ile aklımızda kalmasını istediğimiz kent.

Artık Yunanistan ile Batı Trakya'yı birbirinden ayıran Karasu'yu geçerek İskeçe'ye geliyoruz. İskeçe ve köyleri Türklerin yoğun yaşadığı bölgeler... Grubumuzdaki Cabir'in babası Cemal Bey karşılıyor bizi. Uzun uzun bahsediyor İskeçe'nin siyasi, sosyal ve kültürel sorunlarından. Güzel bir lokantada güzel insanların yemeğini yiyerek ayrılıyoruz buradan.

Cemal Bey konuştuğu Gezimizin bu son durağında baştan beri gezdiğimiz yerlerde Müslümanların Türklerin sorunları, ihtiyaçları hızlı bir şerit olarak gözümün önünden geçiyor ve yeni bir proje fikri doğuyor zihnimde.

Şimdi yeniden Balkanlara yol alabilmek için artık rotamız İpsala Sınır Kapısı...

Abdullah Serenli

23-27 Haziran 2014